

مجموعه کتاب-کاربردی طب اسلامی و سنتی نوین (۱)

تاریخچه طب اسلامی و سنتی ایران

دکتر رضا منظر

به کوشش:

واحد آموزش موسسه بین المللی علمی، آموزشی و فرهنگی حکیم طب

سرشناسه	:	منتظر، رضا، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	:	تاریخچه طب اسلامی و سنتی ایران/ رضا منتظر؛ به کوشش واحد آموزش موسسه بین‌المللی علمی، آموزشی و فرهنگی حکیم طب.
مشخصات نشر	:	تهران : سپهراندیش، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	:	۱۲۷ص.
فروست	:	مجموعه کتاب- کاربردی طب اسلامی و سنتی نوین؛ ۱.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۵۰۳۱-۲۱-۸
وضعیت فهرست	:	فیا
نویس		
موضوع	:	پزشکی اسلامی -- تاریخ
موضوع	:	پزشکی سنتی -- ایران -- تاریخ
شناسه افزوده	:	موسسه بین‌المللی حکیم طب
رده بندی کنگره	:	۱۴۳ م ۲، ۲۱۹۰ R
رده بندی دیویی	:	۶۱ / ۹۱۷۶۷۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۵۵۴۳۵۱
تاریخ درخواست	:	۱۳۹۰/۰۸/۲۹
تاریخ پاسخگویی	:	۱۳۹۰/۰۹/۰۱
کد پیگیری	:	۲۵۵۲۶۹۷

عنوان : تاریخچه طب اسلامی و سنتی ایران

ناشر : موسسه انتشاراتی سپهر اندیش ،

پدید آورنده : دکتر رضا منتظر قطع : وزیری

نوبت چاپ : نوبت اول زمان چاپ: ۱۳۹۰

امور فنی و هنری : صادق توکلی کورایم

تهیه شده در : موسسه بین‌المللی علمی، آموزشی و فرهنگی حکیم طب

تیراژ : ۱۰۰۰ بهاء : ۳۰۰۰ تومان چاپ: فرشویه صحافی: فرشویه

کلیه حقوق مادی و معنوی متعلق به موسسه بین المللی علمی، آموزشی و فرهنگی حکیم طب است

نشانی: تهران، خیابان آزادی، خیابان آذربایجان، خیابان قصرالدشت، بین
خیابان امام خمینی و مالک اشتر نیش کوچه دادگران، پلاک ۱ طبقه دوم
تلفن ۷۱-۶۶۸۴۷۷۷۰ همراه : ۰۹۱۲۴۳۳۱۶۹۰

نشانی اینترنتی: www.hakimteb.ir پست الکترونیک:
info@hakimteb.ir

نشانی ناشر و پخش: تهران: زرتشت غربی - خیابان کبکانیان - کوچه
هفتم - پلاک ۲

تلفن: ۰۹۱۲۵۴۷۴۹۷۵ - ۸۸۹۵۴۰۰۶ - صندوق پستی: ۱۴۱۵۹۹۵۶۱۴

ایمیل: sepehrandish83@yahoo.com

کلیه حقوق برای موسسه محفوظ است

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۹
درس اول - ضرورت آگاهی از تاریخ طب	۱۱
چرا آگاهی از تاریخ طب ضروری است؟	۱۳
طب یونانی - آیا مبدأ پیدایش طب، یونان است؟	۱۴
طب در ایران پیش از ظهور اسلام	۱۶
درس دوم - طب در صدر اسلام	۱۹
بیان حقایق طبی در قرآن کریم	۲۱
طب در صدر اسلام و دوران خلافت بنی امیه	۲۴
طب در دوران خلفای عباسی	۲۹
درس سوم - پزشکان مسلمان	۳۵
محمد بن زکریا رازی	۳۷
ابن جزار	۴۲
ابن ربن طبری	۴۳
شیخ الرئیس بوعلی سینا	۴۵
ابن جلیل	۵۱
مجوسی اهوازی	۵۲
علی ابن عیسی کحال	۵۴
ابن جزله	۵۵
نجیب الدین سمرقندی	۵۷
درس چهارم - نفوذ طب سنتی ایران در اروپا	۶۱
نفوذ طب سنتی ایران در اروپا	۶۳
آیا طب سنتی ایران همان طب یونانی است؟	۶۷
گذشته ی پرافتخار طب در بلاد اسلامی	۷۴
۱- بیمارستان های اسلامی:	۷۵
۲- شکسته بندی و جراحی استخوان:	۷۶
۳- جراحی عمومی و تخصصی:	۷۷

درس پنجم- جایگزینی طب شیمیایی به جای طب سنتی ایران در اروپا.....	۸۱
جایگزینی طب شیمیایی به جای طب سنتی ایران در اروپا.....	۸۳
۱- وجود تعصبات مذهبی در مسیحان نسبت به مسلمانان:.....	۸۳
۲- واقعه ی قسطنطنیه:.....	۸۴
۳- پارسلس و تولد طب شیمیایی.....	۸۶
درس ششم- سرقت های علمی (پزشکی) از ایران به اروپا.....	۹۱
سرقت های علمی (پزشکی) از ایران به اروپا.....	۹۳
۱- شکسته بندی و جراحی استخوان.....	۹۵
۲- ارتباط گواتر و اگزورثالمی (بیرون زدگی چشم).....	۹۵
۳- گردش خون قلبی ربوی.....	۹۵
۴- قانون سوراخ کور:.....	۹۷
۵- بیماری هیاتیت:.....	۹۷
۶- واکسناسیون:.....	۹۸
۷- دستکاری کتب دانشمندان اسلامی:.....	۱۰۰
۸- طبقه بندی و درمان بیماری های روانی.....	۱۰۰
۹- بوژی (میل زدن).....	۱۰۲
۱۰- لوله های فالوپ:.....	۱۰۳
۱۱- هوا درمانی:.....	۱۰۴
۱۲- سرکه و خواص درمانی آن.....	۱۰۴
درس هفتم- نفوذ و حاکمیت طب رایج در ایران.....	۱۰۷
نفوذ و حاکمیت طب رایج در ایران.....	۱۰۹
۱- تحقیر طب سنتی.....	۱۰۹
۲- نفوذ در دربار و متقاعد کردن شاهان و صاحب منصبان به استفاده از طب غربی.....	۱۱۰
۳- تأسیس دارالفنون:.....	۱۱۲
۴- تأسیس بیمارستان های طب غربی:.....	۱۱۵
۵- ضربه ی نهایی:.....	۱۱۶
چند نکته مفید برای درمان بیمار.....	۱۲۰
نکته آخر.....	۱۲۰

پیشگفتار :

امروزه ثابت شده که روشهای زندگی نوین به خصوص تغذیه نامناسب عامل بسیاری از بیماری ها و حتی مرگ ومیرهاست، به عنوان مثال بیماری های مهلکی همچون بیماری قلبی وعروقی و اغلب سرطان ها ریشه در تغذیه نادرست دارد. و این در حالی است که در عصر حاضر بسیاری از مردم سلامت ، شادابی و زندگی خود را فدای شکم می کنند و شاید اصلاً به نوع و کیفیت غذا توجه ندارند هرچه را که دارای مزه بهتری باشد و به هر اندازه که میل داشته باشند و به هر شکلی مصرف می کنند که نتیجه این کار جز بیماری نخواهد بود. با نگاهی به گذشته پر افتخار خویش در روش های درمان بیماری های مختلف و با تکیه بر منابع غنی طب اسلامی و ایرانی می توانیم روند رو به رشد بسیاری از ناهنجاری هایی که سلامت انسان را تهدید می کند بگیریم و از بروز بیماری های متعدد جلوگیری کنیم. باید بتوانیم از میراث گرانبها و گنجینه عظیم طب اسلامی و ایرانی برای ارتقاء صحت و سلامت خود و جامعه بهره بگیریم و نسبت به ترویج آن به دیگران کوشا باشیم.

موسسه حکیم طب به عنوان مجری دوره های آموزشی طب اسلامی و سنتی نوین برنامه های مختلفی را با همکاری دانشگاه های مختلف و اساتید مجرب در دو حوزه علم پزشکی و طب اسلامی و سنتی، در راستای ترویج طب اسلامی و سنتی نوین به ویژه تغذیه سالم و علمی در جامعه و آگاهی خانواده ها از روش های طب اسلامی و سنتی، برای حفظ سلامت برگزار می نماید.

امید است با راهنمایی و یاری همه علاقه مندان به ویژه پزشکان، محققان، دانشمندان به سلامت انسانها بتوانیم خدمت کوچکی به جامعه اسلامیمان انجام دهیم

اسد حکیمی

مدیر موسسه حکیم طب

آشنایی با نویسنده:

دکتر رضا منتظر متولد ۱۳۴۹ تهران

فارغ التحصیل در رشته پزشکی از دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی (۱۳۷۸)
پزشک عمومی ، پژوهشگر ، نویسنده و عضو هیئت علمی موسسه حجامت ایران
فعالیت‌های علمی و درمانی :

♦ پایان نامه دکترای با عنوان «مقایسه ترکیب بیوشیمیایی خون وریدی با خون

حجامت»

♦ (اولین پایان نامه در کشور که به بررسی آزمایشگاهی بر روی خون حجامت

پرداخته)

♦ عضویت در هیئت علمی موسسه تحقیقات حجامت ایران

♦ مدیر طب اسلامی سایت «انجمن درمانگران ایران»

♦ طراحی و ارائه درس طب اسلامی در قالب ۲ واحد درسی و تدریس آن در

دانشگاه امام صادق علیه السلام

♦ تدریس مبانی طب اسلامی سنتی در دانشگاه های علوم پزشکی

تهران، دامغان، آزاد واحد تهران و قزوین.

♦ ارائه طرح درس «آشنایی با طب اسلامی» و تدریس آن در دانشگاه علوم

اسلامی رضوی در مشهد مقدس

♦ طبابت با روشهای طب اسلامی سنتی از سال ۱۳۷۸

♦ سه سال طبابت در بلوچستان

♦ ابداع شیوه ترک اعتیاد با حجامت

تالیف: «طب اسلامی، گنجینه تندرستی» ۱۳۸۴: نتایج تحقیقات آزمایشگاهی ایشان به همراه نقطه نظرات در مورد طب اسلامی و سنتی و طب رایج در این کتاب به چاپ رسیده است.

www.ketab.ir

مقدمه:

حمد و سپاس خداوند بی همتا که بندگان را به نعمت وجود مفتخر ساخت و اطاعت خود را بر آنان فرض گردانید. و سپاس که ما را در دنباله رو سنت پیامبر مکرمش قرار داد و به سبب آن به ما عزت و کرامت بخشید.

به عقیده ما طب اسلامی مجموعه تعالیمی است که در قرآن کریم یا کلام ائمه اطهار علیهم السلام برای سلامت جسم و روح مورد تایید واقع شده است. تعریف ما از طب اسلامی اگر چه آن را محدود می کند ولی به آن عمق بخشیده کارایی اش را افزون می سازد. تجربه ی سالیانه گذشته ام در درمان بیماران گواهی بر این مدعاست لذا این محدودیت را باید بر چشم نهاد و با غور در قرآن کریم و روایات طبیبی معتبر و تبعیت از درمان های مورد تأکید در ثقلین، نشان داد که طب اسلامی یک مکتب درمانی پیشرو (و نه تقلد) است.

جزوه حاضر بخشی از کتاب «طب اسلامی: گنجینه تندرستی» با عنوان تاریخچه طب اسلامی و سنتی ایران است که در دوره های آموزشی موسسه بین المللی علمی، آموزشی و فرهنگی حکیم طب تدریس می شود. در این جزوه تلاش شده است تا ضمن بررسی تاریخ طب اسلامی و ایرانی به روش های مختلف درمانی که در گذشته در این سرزمین رایج بوده و امروزه به نام طب غربی در جهان معرفی شده است اشاره شود.

ان شاءالله بتوانیم به آن درجه از لیاقت برسیم که در طب گردد و غبار از علوم اهل بیت زدوده مشمول دعای امام رضا علیه السلام گردیم که فرمودند: «خدا رحمت کند بنده ای که امر ما را زنده کند. عرض شد چگونه امر شما را زنده کند؟ فرمود: علوم ما را فرا بگیرد و به مردم تعلیم دهد. اگر مردم محاسن کلام ما را بدانند حتما از ما تبعیت می کنند»

اگر ما بتوانیم در طب و تغذیه و بهداشت، مردم را به محاسن کلام ائمه (ع) آشنا کنیم دعای حضرت برای دنیا و آخرت‌مان کافی خواهد بود و چه خوب است که هدف غایی ما از طبابت همین باشد.

اسد حکیمی

www.ketab.ir

